

Eiropas stāsts

60 kopīga progresā gadi

European **Political**
Strategy Centre

2017.gadā 1.marts

Atruna:

Šo publikāciju ir sagatavojis Eiropas Politiskās stratēģijas centrs kā ieguldījumu Eiropas Komisijas veiktajā sagatavošanas darbā attiecībā uz Balto grāmatu par Eiropas nākotni un Romas samitu par godu Romas līgumu parakstīšanas 60.gadadienai.

Šajā publikācijā ir izklāstīta publikācijas autoru rīcībā esošā informācija un viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības oficiālo viedokli.

© Eiropas Savienība, 2017

Atļauts izmantot citur, norādot avotu.

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politika ir noteikta ar Lēmumu 2011/833/ES (OV L 330, 14.12.2011., 39.lpp.).

Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko ES nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekam.

Print: ISBN 978-92-79-66395-6 • doi:10.2872/296497 • Catalogue number: ES-01-17-157-LV-C
PDF: ISBN 978-92-79-66379-6 • doi:10.2872/055162 • Catalogue number: ES-01-17-157-LV-N
HTML: ISBN 978-92-79-66388-8 • doi:10.2872/930353 • Catalogue number: ES-01-17-157-LV-Q

**European Political
Strategy Centre**

Romas līgumu parakstīšanas 60.gadadiena ir laba iespēja apsvērt Eiropas Savienības nākotni – galvenokārt raugoties uz priekšu, bet arī novērtējot iepriekšējās desmitgades. Laikā, kad, šķiet, ir apdraudēti daži no pamatprincipiem, kas līdz šim ir bijuši demokrātisku valstu un attīstītu tautsaimniecību pamatā, ir vēl jo svarīgāk mums pašiem sev atgādināt Eiropas integrācijas sākotnējos mērķus.

Eiropas stāsts ir stāsts par mieru, demokrātiju, solidaritāti un brīvību, kā arī par pārticību, līdztiesību, labklājību un ilgtspējību. Šajā vēstures kritiskajā brīdī ir vērts atcerēties principus, kas vieno mūs kā eiropiešus, kā arī panākumus, ko mēs kopā esam guvuši.

Protams, ir bijušas kļūdas, un nākotnes uzdevumi dažkārt var šķist pārāk grūti. Tāpēc ir vajadzīgs laiks dialogam, pārdomām un apspriešanai. Eiropas līdzšinējā veikuma izvērtēšana var būt, iespējams, labs sākums.

**“Cilvēcei jāatceras, ka miers nav
Dieva dāvana viņa radībām; miers ir
dāvana, ko sniedzam viens otram.”**

*Elijs Vīzels, Nobela Miera prēmijas 1986.
gada laureāts, kurš pārdzīvojis holokaustu*

Miers

Visilgākais miera un stabilitātes periods Eiropas vēsturē, par ko ir rakstiskas liecības, – 70 gadi kopš Otrā pasaules kara beigām – sākās ar Eiropas Kopienu izveidošanu.

Atzīstot tās nopelnus lielākās daļas Eiropas pārveidošanā no “kara plosīta kontinenta par miera kontinentu”, 2012.gadā Eiropas Savienībai tika piešķirta Nobela Miera prēmija.

Eiropai miers ir svarīgs visur: pasaulē pašlaik notiek vairāk nekā 40 bruņotu konfliktu, un ES nosūta visvairāk dalībnieku Apvienoto Nāciju Organizācijas miera uzturēšanas misijām.

////////////////////////////////////

“Tagad Eiropas Savienībā ir daudzas valstis, kuras laikā, kad mēs 1988.gadā sākām mūsu demokrātijas kustību, vēl nevarēja baudīt demokrātiskas sabiedrības augļus. [..]. Taču tās mūs ir apsteigušas. Tās devās uz priekšu, un mēs palikām iepakaļus.”

Auna Sana Su Či, Birmas politiķe un Nobela Miera prēmijas 1991.gada laureāte

Demokrātija

1957.gadā tikai 12 no pašreizējām ES dalībvalstīm bija demokrātiskas valstis. Patlaban ir 28 šādas valstis.

ES ir lielākā demokrātisku valstu savienība pasaulē.

Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kā arī pašvaldību vēlēšanās neatkarīgi no tā, kur viņi dzīvo.

Sešas no desmit pasaules valstīm ar visaugstāko vēletāju līdzdalību ir ES dalībvalstis.

“Līguma par Eiropas Savienību 42.panta 7.punktā solidaritātes klauzula [..] nosaka, ka gadījumos, kad kāda dalībvalsts kļūst par bruņotas agresijas upuri savā teritorijā, pārējām dalībvalstīm ir pienākums sniegt tai atbalstu un palīdzību, jo ienaidnieks nav tikai Francijas ienaidnieks, tas ir Eiropas ienaidnieks.”

Fransuā Olands, Francijas prezidents

Solidaritāte

Saistībā ar 2015.gada 13.novembra uzbrukumiem Parīzē Francija lūdza dalībvalstīm sniegt savstarpēju palīdzību, lai cīnītos pret terorisma draudiem. Reakcija bija tūlītēja un vienprātīga.

Mazāk nekā divu nedēļu laikā vairākas dalībvalstis, tostarp Vācija, Apvienotā Karaliste, Beļģija, Igaunija, Slovākija un Slovēnija jau bija piekritušas sniegt militāru atbalstu, lai īstenotu operācijas pret "Islāma valsts" grupu Sīrijā vai Irākā vai citas Eiropas Savienības drošības un aizsardzības misijas. Citas dalībvalstis ātri sekoja minēto valstu piemēram.

Eiropas solidaritāte attiecas arī uz ekonomikas jautājumiem: vairāk nekā 10 valstīs ES finansējums veido vairāk nekā 40% no kopējiem publiskajiem ieguldījumiem.

////////////////////

**“Mēs turam savas galvas augsti
paceltas, neskatoties uz cenu,
ko esam par to maksājuši, jo
brīvība ir nenovērtējama.”**

*Lehs Valensa, Polijas politiķis un Nobela
Miera prēmijas 1983.gada laureāts*

Brīvība

Brīvība ir viena no ES pamatvērtībām, kas noteikta Līguma par Eiropas Savienību 2.pantā. Cita starpā tā sniedz pilsoņiem tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties Savienības teritorijā.

Ar Pamattiesību hartu tiek aizstāvētas tādas personas brīvības, kā, piemēram, privātās dzīves neaizskaramība, domas, reliģijas, pulcēšanās, vārda un informācijas brīvība.

ES dalībvalstis veido vienu trešdaļu no visām pasaules brīvajām valstīm.

Eiropa ir visbrīvākais kontinents pasaulē, un tā ieņem starptautiskā preses brīvības reitinga pirmo vietu.

“Polijas integrācija ES 2004.gadā šai valstij bija pagrieziena punkts. [...] Saskaņojot savus tiesību aktus ar *acquis communautaire*, mums izdevās gūt milzīgus ekonomiskus un sociālus ieguvumus: mūsu kopējais IKP pieaugums 2004.-2012.gadā bija 46,3%.”

Radoslavs Sikorskis, bijušais Polijas ārlietu ministrs

Pārticība

Dalība ES ir vairojusi un radījusi kopīgu pārticību. Vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju Eiropas Savienībā pēdējos divdesmit gados ir gandrīz dubultojies. Dažās no trūcīgākajām dalībvalstīm šis pieaugums ir bijis vairāk nekā desmitkārtīgs.

No 2013.gada janvāra līdz 2016.gada septembrim ir radīti 10 miljoni darba vietu, un ES-27 nodarbinātības līmenis ir sasniedzis gandrīz visu laiku augstāko līmeni, t.i., 69,7%.

Eiro ir otra nozīmīgākā pasaules rezerves valūta, un centrālās bankas visā pasaulē glabā gandrīz 1,5 triljonus eiro.

**“Bez ES finansējuma
nebūtu bijis iespējams
veikt šo atklājumu.”**

*Mihaels Gijons, Beļģijas astronoms, kurš atklāja
jauno TRAPPIST-1 planētu sistēmu*

Atklājumi

Kopš brīža, kad 1984.gadā tika uzsākta pirmā Eiropas mēroga pamatprogramma pētniecībai, Eiropas Savienība ir ieguldījusi gandrīz 200 miljardus eiro, lai finansētu pētniecību, kā arī jaunas tehnoloģijas un izstrādājumus, kas uzlabo mūsu dzīvi. Astotā pamatprogramma "Apvāršnis 2020" ir lielākā starptautiskā pētniecības programma pasaulē.

Eiropas Savienība ir pasaules līdere pētniecībā un inovācijā. Tā ir atbildīga par vienu ceturto daļu no kopējiem izdevumiem par pētniecību un vienu trešo daļu no pasaules patentu pieteikumiem.

Zinātnieki, ekonomisti, autori, ārsti, mākslinieki un aktīvisti no Eiropas Savienības par savu ieguldījumu cilvēces attīstībā ir ieguvuši lielāko skaitu Nobela prēmiju vēsturē.

“Erasmus ir daudz vairāk nekā tikai studiju pieredze. Man tas ir veids, kā skatīties uz pasauli ar jaunām acīm, sajust un atklāt jaunas emocijas un iemācīties to, kas nav rakstīts mācību grāmatās.”

Studenta ziņojums par Erasmus apmaiņas programmā gūto pieredzi

Kā eiropiešiem mums ir tiesības dzīvot, strādāt un pensionēties jebkurā Eiropas Savienības valstī. Vienotā tirgus izveides rezultātā lidojumi ir lētāki, ceļošana nav tik birokrātiska un komisijas maksa par telefona zvana veikšanu un saņemšanu, atrodoties ārzemēs, tagad ir par 90% lētāka nekā 2007. gadā. Pavisam drīz tiks atcelti viesabonēšanas tarifi.

6,5 miljoni eiropiešu pašlaik strādā citā ES dalībvalstī.

Kopš tās izveidošanas 1987.gadā Erasmus programma ir devusi 9 miljoniem cilvēku iespēju studēt, mācīties, veikt brīvprātīgo darbu un iegūt darba pieredzi ārzemēs.

ES ir visaugstākais pirmsskolas izglītības līmenis starp G20 valstīm - 94,3% bērnu, kam ir četri vai vairāk gadi, apmeklē skolas pirms obligātās izglītības sākuma.

Iespējas

“Visas personas
ir vienlīdzīgas
likuma priekšā.”

*ES Pamattiesību
hartas 20.pants*

No paša sākuma Eiropas integrācija ir bijusi balstīta nediskriminācijas principā, kas ir visu Eiropas politikas jomu pamats.

Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viena no Eiropas Savienības pamatvērtībām.

Princips "vienāda samaksa par vienādu darbu" tika jau 1957.gadā iekļauts Romas līgumā. Vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība ir samazināta līdz 16%.

Patlaban Eiropas augstskolas absolvē vairāk sieviešu nekā vīriešu.

Eiropas sievietēm ir pasaulē augstākais vidējais vērtējums personas brīvības indeksā.

Vienlīdzība

**“Savienības mērķis ir veicināt
mieru, stiprināt savas vērtības
un savu tautu labklājību.”**

Līguma par Eiropas Savienību 3.pants

Labklājība

Eiropas sociālais modelis ir darbojies kā spēcīgs izlīdzināšanas spēks, kas ir mazinājis ievērojamu tirgus ienākumu nevienlīdzību daudzumu, sākot ar 22% Igaunijā līdz 43% Īrijā salīdzinājumā ar tikai 18% ASV vai 15% Japānā.

ES iedzīvotāju dzīves ilgums ir vairāk nekā astoņus gadus ilgāks nekā vidējais dzīves ilgums pasaulē (jaundzimušo paredzamais mūža ilgums ES-28 valstīs ir 79,6 gadi salīdzinājumā ar 71,4 gadiem pasaulē).

Visiem ES darba ņēmējiem ir tiesības uz apmaksātu četru nedēļu atvaļinājumu gadā. Tādās valstīs kā Kanāda un Japāna ikgadējais pamata apmaksātais atvaļinājums ir tikai desmit dienas, bet ASV tiesību aktos nav noteikts minimālais apmaksātais atvaļinājums.

Turklāt visām Eiropas sievietēm ir tiesības uz vismaz 14 nedēļu ilgu grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu, un visiem vecākiem ir individuālas tiesības uz bērna kopšanas atvaļinājumu saistībā ar bērna piedzimšanu vai adopciju.

////////////////////

“Eiropai vienmēr ir bijusi vadošā loma centienos veicināt ekoloģiskumu. Mūsu planētai vajadzīgas pastāvīgas rūpes un uzmanība.”

Pāvests Francisks

Ilgtspējība

Kopš 1972.gada, kad tika uzsākta pirmā Eiropas vides politikas stratēģija, ES ir risinājusi tādas problēmas, kā, piemēram, skābais lietus un ozona slāņa noārdīšanās.

Patlaban Eiropas pilsētās ir viens no zemākajiem gaisa piesārņojuma līmeņiem pasaulē, lielā mērā tādēļ, ka jau agrīnā stadijā tika aizliegtas tādas piesārņojošas vielas, kā, piemēram, svins benzīna sastāvā. Atkritumu pārstrāde Eiropas pašvaldībās ir palielinājusies no 30% 2004.gadā līdz 43% 2014.gadā. 96% no mūsu jūru piekrastes ūdeņiem ir pietiekami tīri, lai tajos varētu peldēties, un 85% ir saņēmuši vērtējumu "izcili".

Cīņā pret klimata pārmaiņām ES ir apliecinājusi, ka ilgtspējīga attīstība un ekonomikas progress var iet roku rokā. No 1990. līdz 2015.gadam tā ir samazinājusi CO2 emisijas par 22%, vienlaikus tās ekonomika ir piedzīvojusi izaugsmi par 50%.

No 2010. līdz 2015.gadam ES atjaunojamo energoresursu attīstībā ir ieguldījusi vairāk nekā jebkurā citā enerģijas avotā. Patlaban uz vienu iedzīvotāju ir ierīkots trīs reizes vairāk atjaunojamo energoresursu nekā vidēji pasaulē.

“Mūsu prioritāte ir panākt tirdzniecības nolīgumu noslēgšanu ar ES un lielām tirdzniecības zonām, nevis ar atsevišķām valstīm Eiropas Savienībā.”

Šinzo Abe, Japānas premjerministrs

Ietekme

Eiropas Savienība ir lielākais tirdzniecības bloks pasaulē. ES-27 kopējais eksports ir apmēram 5,8 triljonus eiro vērts. Tas veido vairāk nekā vienu trešdaļu no kopējā pasaules eksporta apjoma, vairāk nekā divas ar pusi reizes pārsniedz Ķīnas eksporta apjomu un vairāk nekā trīs reizes – ASV eksporta apjomu.

ES ir lielākais tirdzniecības partneris 80 valstīm.

ES ir pasaulē lielākais ārvalstu tiešo ieguldījumu avots un galamērķis.

Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir pasaulē lielākās atbalsta sniedzējas, un tās nodrošināja vairāk nekā pusi no kopējās oficiālās attīstības palīdzības 2015.gadā.

“Eiropa ir svarīga, jo daudzveidība ir labāka nekā vienveidība.”

#PulseofEurope gājiena dalībnieks

ES ir 24 oficiālās valodas un vairāk nekā 60 vietējās reģionālās un mazākumtautību valodas.

ES pamatā ir princips “vienotība daudzveidībā”. Nacionālā identitāte tiek aizsargāta ar Līguma par Eiropas Savienību 4.panta 2.punktu. Lai nepārkāptu valsts vai reģionālo kompetenci, ES ir ietverts “subsidiaritātes” princips, nodrošinot, ka Eiropas līmenī tiek risinātas problēmas, kuras nevar atrisināt dalībvalstis vienas pašas, piemēram, gaisa piesārņojumu.

Eiropas bagātīgais kultūras piedāvājums ir padarījis to par tūristu iecienītāko galamērķi pasaulē. 2015.gadā Francija, Spānija un Itālija ieņēma attiecīgi pirmo, trešo un piekto vietu pasaules mēroga apsekojumā par starptautiskiem tūrisma galamērķiem.

Daudzveidība

Atsauces

Miers:

Elie Wiesel, "[Hope, Despair and Memory](#)", Nobela prēmijas laureāta uzruna, 1986. gada 11. decembris.

Torbjorn Jaglands, Norvēģijas Nobela prēmijas komitejas priekšsēdētājs, "[Award Ceremony Speech](#)", The Nobel Peace Prize 2012, 2012. gada 10. decembris.

Starptautiskais Stratēģisko pētījumu institūts, "[Armed Conflict Survey 2016](#)", 2016. gada 29. marts.

Institute for Peace in Partnership, "[EU Contribution to UN Peacekeeping](#)", 2016. gada 17. marts.

Demokrātija:

Aung San Suu Kyi: "[You have to know why the world is the way it is or you have to want to know](#)", Saharova balva par domas brīvību, 2013. gada oktobris.

Grafeus, "[Democracy Map of Europe](#)", 2013. gada septembris

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, "[Better Life Index](#)".

Solidaritāte:

François Hollande, "[Speech before a joint session of Parliament](#)", 2015. gada 16. novembris.

Eiropas Parlamenta Parlamentārās izpētes pakalpojumu dienests, 'Activation of Article 42(7) TEU France's request for assistance and Member States' responses', Eiropadomes sanāksme, pirmo reizi publicēts [2015. gada decembrī](#), atjaunināts [2016. gada jūlijā](#).

Eiropas Komisija, "[Eiropas strukturālo un investīciju fondu ieguldījums nodarbinātībā un izaugsmē, Investīciju plāns un Komisijas prioritātes](#)", 2016.gads

Brīvība:

Day, M., '[Freedom is priceless, Walesa tells Poland](#)', The Telegraph, 2005. gada 30. augusts.

[ES Pamattiesību harta](#), II sadaļa.
Freedom House, "[Freedom in the World 2017](#)", 2016. gads.

"Reportieri bez robežām", "[2016 World Press Freedom Index](#)" 2016. gads.

Pārticība:

Radosław Sikorski, '[Spurring on the European Project](#)', in New Eastern Europe, Issue 4 (IX)/2013.

Eurostat, IKP uz vienu iedzīvotāju, 2016. gada septembris.

Eurostat, Nodarbinātības statistika, 2016. gada novembris.

Starptautiskais Valūtas fonds, "[Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves](#)", 2016. gada 30. decembris.

Atklājumi:

Heath, R., '[EU cash, Belgian beer, and the final frontier](#)', 2017. gada 23. februāris.

Eiropas Komisija, "[30 Years of EU Research Framework Programmes](#)", Horizon Magazine, īpašais izdevums, 2015. gada marts.

[Nobela prēmijas oficiālā tīmekļa vietne.](#)

Iespējas:

Eiropas Komisija, "[Erasmus: I am one of the two million who did it!](#)", 2010. gads.

Eiropas Komisija, "[No "Erasmus" uz "Erasmus+": stāsts, kas turpinās jau 30 gadus](#)", faktu lapa, 2017. gada 26. janvāris.

Eurostat, "[EU citizenship - statistics on cross-border activities](#)", 2013. gada aprīlis.

Eurostat, "[Europe 2020 indicators – education](#)" un "[The EU in the world - education and training](#)", 2016. gada marts.

Vienlīdzība:

Eurostat, "[Gender pay gap statistics](#)", 2016. gada novembris.

Eurostat, "[Tertiary education statistics](#)", 2015. gada decembris.

CATO institūts, "[Human Freedom Index 2016](#)", 2016. gads.

Labklājība:

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, "[Income Distribution and Poverty](#)", jaunākie pieejamie dati par 2013. gadu un 2014. gadu.

Pasaules Veselības organizācija, "[Global Health Observatory \(GHO\) data: Life expectancy](#)", 2015. gada dati.

Eiropas Komisija, "[Professional, private and family life, November 2016.](#)"

[Wage Indicator Foundation](#), 2017. gads.

Ilgspējība:

Pāvests Francisks, "[Address to members of the European Parliament](#)", Strasbūra, Francija, 2014. gada 25. novembris, otrdienā.

Eiropas Komisija, "[The European Union Leading in Renewables](#)", COP21 brošūra, 2015. gads.

Starptautiskā Atjaunojamo energoresursu aģentūra, "[The Power to Change: Solar and Wind Cost Reduction Potential to 2025](#)", 2016. gada jūnijs.

Eiropas Komisija, "[Eiropas enerģētikas pārkārtošana uzņēmumi apgriezīenus](#)", paziņojums preseī, 2017. gada 1. februāris.

Eiropas Vides aģentūra, "[Report on European bathing water quality in 2015](#)", 2016. gada septembris.

Stavros Dimas, '[Celebrating the Environmental Union](#)', BBC News, 2007. gada 23. marts.

Eiropas Vides aģentūra, "[Environmental indicator report 2016](#)", palīdzot uzraudzīt 7. vides rīcības programmu, 2016. gada 9. decembris.

Pasaules Veselības organizācija, "[Urban Air Quality Database](#)", 2016. gads.

Ietekme:

Eiropas Komisija, "[A Stronger Global Actor](#)", 2016. gada oktobris.

Stewart, H., '[Britain remaining in EU is 'better for the world', says Japanese prime minister](#)'; The Guardian, 5 May 2016.

Daudzveidība:

Eiropas Komisija, "[Topics of the European Union – Multilingualism](#)".

Līgums par Eiropas Savienību, 5. pants.

#PulseofEurope: <http://pulseofeurope.eu/?lang=en>.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Pasaules Tūrisma organizācija, [Tourism Highlights](#).

LT Nuotraukos autorius:

LT viršelis: © AP Photo/Sergei Grits

© AP/Fotolia/Pavlo Vakhrushev

Miers: © AP Photo / B.H. Rollins

Demokrātija: © AP/Fotolia/bizoo_n

Solidaritāte: © AP Photo/Christophe Ena

Brīvība: © AP Photo/Lutz Schmidt

Pārticība: © AP/Fotolia/Lena Serditova

Atklājumi: © ESA/ATG medialab, 2016 / Source: EC - Audiovisual Service

Iespējas: © AP/Fotolia/Syda Productions

Vienlīdzība: © AP/Fotolia/Aliaksei Lasevich

Labklājība: © AP/Fotolia/haveseen

Ilgspējība: © European Communities, 2009 / Source: EC - Audiovisual Service / Photo: Laurent Chamussy

Ietekme: © AP Photo/Mosa'ab Elshamy

Daudzveidība: © AP/Fotolia/WavebreakmediaMicro

Publikāciju birojs